

קהילה בטוחה - מדיבורים למעשים

רב ניצב בדימוס שלמה אהרונישקי
מפכ"ל משטרת ישראל לשעבר

חלק ניכר מתאונות הדרכים (כ-74%) מתרחש בתחומי ישובים. רוב הולכי הרגל נפגעו בתחום ישובים, עיקרם היו ילדים וקשישים.

**בשנת 2005 נפגעו 22,865 בני אדם בתוך ישובים.
מתוכם 180 הרוגים ו-1,362 פצועים קשה!**

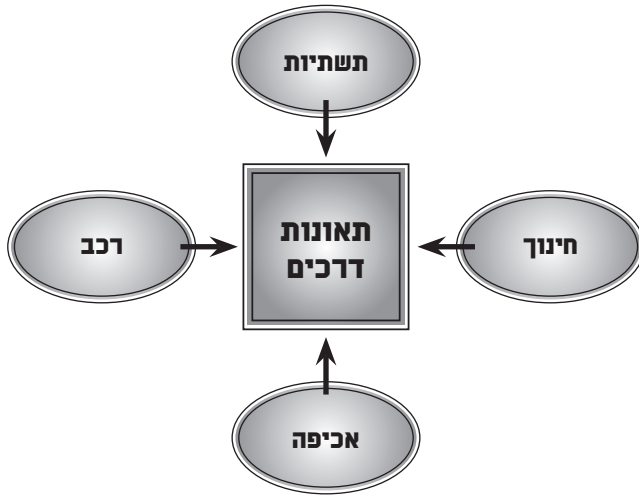
במטרה להגיע ליעד של הפחתה מהותית של מספר התאונות ושל מספר הנפגעים, מוצעת הפעלת תכנית קהילה בטוחה בכל ישוב. תכנית מערכתית המשלבת פעולה בכל מגוון הנושאים המשפיעים על הבטיחות בדרכים: תשתיות, חינוך וחברה ואכיפה.

הוכח כבר במקומות שונים כי תכנית כזו אשר תונהג על ידי ראש הרשות, בשיתוף פעולה מלא עם כל הגורמים הממלכתיים והמקומיים, כמו גם עם גופים הפועלים הישוב, יכולה להביא להשגת היעד החשוב.

**נכון להיום מתקיימות מספר נקודות תורפה שבגינן נמצא לנכון הצורך במעורבות ציבורית,
במטרה לפתור נקודות אלה ולהגיע למטרה:**

1. אין תכנית לאומית להורדה משמעותית של תאונות דרכים ושל נפגעים בתאונות אלה.
2. אין טיפול מערכתי של כל הגורמים המשפיעים על הבטיחות. יש טיפול רק בחלק מהמרכיבים המשפיעים על הבטיחות ובכל ישוב יש טיפול במגוון שונה של גורמים.
3. חסרה הגדרת יעדים כמותית וברורה. לכן גם לא ניתן להוכיח עמידה ביעדים או, לחילופין, לא ניתן לציבור לבקר אי עמידה ביעדים.
4. שיתוף הפעולה בין הגורמים השונים - גורמים ממלכתיים, שלטון מקומי, גורמי קהילה ואחרים, הינו חלקי ואינו ממוסד. כך מבוצעות פעולות לעיתים בחוסר ידע ובחוסר תיאום עד כדי סתירה, ונמנעת היכולת לאגם משאבי כסף, זמן והשקעה.
5. אין הגדרת אחראי.
6. לראש רשות שאמור להיות אחראי למתרחש בתחום שיפוטו, חסרות סמכויות ומשאבים. אלה מצויים בשלטון המרכזי.
7. המשאבים שהוקצו עד היום אינם תואמים לצרכים. בהעדר תכנית לאומית ובהעדר הגדרת יעדים - קשה לוודא שהמשאבים מנוצלים באופן היעיל והתורם ביותר להשגת היעדים.

הגורמים המרכיבים את הבטיחות בדרכים ומשפיעים עליה:

המלצות אסטרטגיות ברמה הלאומית

1. להעלות הנושא לקדימות סדר היום במדינת ישראל- לקבוע את הטיפול בתאונות דרכים כיעד לאומי במימד הרחב שלו.
 2. לעצב טיפול כולל רב מערכתי הכולל ומשלב תשתיות, חינוך ואכיפה.
 3. לקבוע בבהירות תחומי אחריות- מחויבות ודוגמא אישית של המערכת השלטונית מחד והפרט בחברה מאידך.
 4. לחייב את כלל הגופים הממשלתיים להכין תכנית עבודה שמביאה לידי ביטוי את יעדיה, מטרותיה, תפקידיה ותכניות אופרטיביות למימוש.
 5. להקים מבנים ומנגנונים לשם יצירת שותפות אסטרטגית בין המגזר הממשלתי- המוסדי, הציבורי, הפרטי, העסקי וההתנדבותי.
- כל חמשת צירי פעולה אלה צריכים להיות מגובים בשיווק אינטנסיבי עם לוגו מוביל כגון "תאונות דרכים זו לא גזירה זו בחירה".

המלצות אסטרטגיות ברמת השלטון המקומי

1. לעצב בסיס ההערכות היישובית

יש לקבוע שהרשות המקומית חייבת להיות מובילה בהתמודדות, מתוך אחריותה הכוללת הנדרשת לביטחון האזרח. לשם כך יש ליצור סינרגיה בין אחריות לסמכות ולמשאבים.

הגדרת חזון מגובה ביעדים ומטרות ברמה אסטרטגית שתכליתו לטווח הארוך, שינוי תרבותי עמוק שיוביל להפחתת תאונות דרכים.

2. ליצור אקלים תומך פעילות ברשות המקומית

על נבחרי הרשות המקומית לתת דוגמה אישית, להיות מעורבים באופן קבוע ומשמעותי בעשייה היומיומית בסוגיה. עליהם לחזק ולעודד יזמות ושיתופי פעולה, להתייחס בענייניות לכל תופעה קלה כחמורה, בהתמדה ודבקות במשימה. הפרחת סיסמאות נבובות, מופעי ראוהו חד פעמיים ותגובות נמהרות יוצרים בקרב הציבור ציניות, ביקורתיות ואי שיתוף פעולה אמיתי.

3. לשמש כ"זרז" לעבודה יישובית רחבת היקף

על ראש הרשות המקומית לייזום ולהניע את כל הסוכנויות, הגופים, המוסדות והארגונים בקהילה לשיתוף פעולה יעיל. על ראשי הרשות המקומית לזמן את כל בעלי התפקידים הרלוונטיים, אנשי קהילת העסקים והתעשייה, שירותי הבריאות והרווחה, אנשי המערכת החינוכית, תחבורה, משטרה ומשפט, ארגוני מתנדבים, עמותות ועוד, ולהבנות את המבנים והמנגנונים של שיתוף הפעולה ביניהם.

4. להקצות משאבים

אם כי לשם עבודה ברמת יישוב נדרשים משאבים כספיים, אין מדובר בסכומי עתק שקשה להקצותם. בנוסף, המשאבים החיוניים לצורך הגברת הבטיחות הם קודם לכל משאבי הזמן והאנרגיה הרגשית וההתנהגותית של כל המשתתפים. על כן על ראשי הרשות למפות לאתר ולגלות את המשאבים היישוביים הקיימים. ארגוני מתנדבים לדוגמה הם משאב נדיר שבדרך כלל נמצא בתת ניצול. כך גם קהילת אנשי העסקים, אנשי משק וכלכלה, גמלאים, אנשי כוחות הביטחון ועוד. הקצאת משאבים יחסית זעומה מניבה בנושא זה פירות רבים.

5. להבנות מנגנוני אינטגרציה, תיאום ובקרה.

רק לראשי הרשות המקומית יש ראיית על של כל הגופים, סוכנויות וארגונים בקהילה ולכן יש להם את היכולת לדאוג ולקיים חלוקת תפקידים יעילה בין אנשי המקצוע. עליהם לדאוג מצד אחד למניעת כפילויות, בזבוז משאבים, חוסר הידברות ותחרות מזיקה בין המערכות השונות. בה בעת לשמש כ"דבק" בין כל הגופים השונים, לאחד ולחזק את הפעילות שלהם, לקיים מערכת תיאום משוב ובקרה קבועה שמבוססת על יצירת שקיפות ומסירת מידע לתושבים ולמערכות לגבי קיומם.

המלצות טקטיות ברמת השלטון המקומי.

1. למנות בכל רשות מקומית דירקטוריון יישובי בראשות ראש העיר ונציגי כלל הגורמים. ההתייחסות אל גוף זה תהיה כדירקטוריון בכל חברה עסקית אחרת.

2. לקבוע יעדים פרטניים ולהתמקד בהפחתת התאונות בכלל תוך תיעודף נושאים שעל סדר היום היישובי.

3. לקבוע באופן מחייב תכנית עבודה מתכללת על פני ציר זמן.

4. ליצור שותפות אסטרטגית בין כלל המרכיבים פנים יישוביים וחוץ יישוביים. בשותפות יכללו גורמים שלטוניים תוך הכרה בלגיטימיות האינטרסים, מעמד שווה, מחויבות אישית ומערכתית, מחויבות ליחסי ישר, אמון הגינות ושקיפות.

5. לקבוע מדדים לאפקטיביות - כמותיים וערכיים - ופרסומם באופן שוטף מתוך שקיפות ובקרה של הציבור ושל הרשויות.
6. לפתח מודלים ייחודיים ולערוך בקרה עליהם באופן שוטף.

להלן דוגמא למבנה דירקטוריון יישובי:

